

Vodnik.

Da! To storiti smo pripravni.
In trdno upam, da narastla
Skor družba naša bo. V deželi
Mož nekaj je, ki še gojijo
Ljubezni do domovja iskro.
Sej Kumerdej je domorodec,
Kopitar sin Slovenje zvesti,
In Juri Japel tud z veseljem
Pridružil družbi se bo naši.
Sej vsaka stvar, v začetku mala,
Velika s časom le priraste:
Le seme družba bo zasjala
In seme bo pognalo klase.

Linhart.

Slovenskemu podlaga slovstvu
Bo delo naše. Na podlagi
Naj zidajo otroci, vnuki
Poslopje krasno, hišo Slave.
Slovanski bratje sramovali
Ne bodo se — Slovencov bratov.

Vodnik.

Stopimo v njih častito kolo:
Sprejeli bojo nas veselo,
Nam bratovsko podali roke,
In svoje brate nas spoznali,
Slovanske matere otroke.

Coiz.

Besede naše so resnica;
Al preden ločimo se bratje,

Še enkrat zvezo potrdimo;
Ki nas je tu za vek sklenila.
Častili so Slovani vedno
Drevó košato lipo. Naši
Očetje lipe so sadili,
Kjer Božje hiše so gradili:
Podoba naj bo lipa družbi.
Ko ona trdno bomo stali,
Do zdiha zadnjega sinovi
Slovenje najzvestejši bomo!
Z besedo, z djanjem jo gojiti,
In jezik z vseh moči čistiti,
Množiti slovstvo, skrb bo naša.

Vodnik.

Proté nevihte lipi stari,
Pa lipa krepka se ne gane.
Nad nami naj vijó viharji,
Nevihte jeza naj razsaja,
Vetrov se divjih ne bojimo,
Ko stara lipa mi stojimo.

(Si podajo desnice.)

Vsi trije.

Ko stara lipa mi stojimo
Vetrov se divjih ne bojimo.

Coiz.

Dokler Triglav kipí v višine,
Bobni po Krajni bistra Sava,
Dokler nam zelené doline:
Živi naj naša mati „Slava!“

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

13. seja 11. svečana tega leta, kateri predseduje dr. žl. Wurzbach. Na dnevnem redu je opravični red za deželni odbor. Ker je gospod žl. Strahl bolan, ga kot poročnika baron Apfaltern nadomestuje. Od kraja se potrdijo skoraj vsi §. brez ugovora; pri §. 11 nasvetuje gosp. Kromer, naj bi se vsako novo zidanje in vsako večje popraviljanje dež. poslopij po konkurenčni poti izpeljalo; baron Apfaltern nasprotuje temu, rekši, da po takem je delo sicer ceneje pa tudi slabše; dobro izdelovanje poslopij pa nam mora prva skrb biti; vrh tega je pa tudi odbor deželnemu zboru odgovoren za svoje početja, in zato podpira odborov predlog, — kateri se pri glasovanju tudi sprejme. — Pri §. 27 meni gosp. ces. namestnik baron Schloissnigg, z ozirom na §. 41. deželnega reda, da naj bi se v §. 27. reklo, da „deželni odbor dopisuje drugim deželnim odborom le po poti c. kr. deželne vlade“; dr. Zupan se temu zoperstavlja, opiraje se na navadno ravnanje dež. odbora že skozi dve pretekle leti, in po tem se odborov predlog brez spremembe sprejme. Zadnjič se glasuje še o celem opravičnem redu za deželni odbor, in seja sklene.

14. seja 13. svečana t. l. Pretresa se danes službeni pravilnik za deželne uradnike in služabnike. Predseduje baron Codelli; gosp. Ambrož je poročnik. — Precej pri §. 3 se uname pravda med dr. Toman-om in Kromerjem. Dr. Toman nasvetuje, naj se namesti: „Kdor prosi za kako konceptno službo pri deželnem odboru, mora skazati, da je dovršil vse državne preskušnje in da je obeh deželnih jezikov v besedi in pismu popolnoma zmožen“, jasnejše reče: „slovenski in nemški.“ Na to se gosp. Kromer nekako srdito dvigne in trdi, da pritiklina „oba jezika“ je sicer nepotrebna; če se pa vendar sprejme, naj se glasi „kranjski in nemški“, ker s slovenskim jezikom nimamo nič opraviti. (Nemir med poslanci in poslušavci.) Dr. Toman besedovanje Kromerjevo resnobno zavrne ter reče, da ne zapopade, zakaj da g. Kromer zopet prepira išče. Kakor Nemci ne govoré o štajarskem, heskem, pruskem jeziku itd., ampak o nemškem jeziku, tako tudi mi ne moremo govoriti o kranjskem jeziku, ampak o slovenskem; slovenski jezik se go-

vorí na [Kranjskem, Štajarskem, Koroškem itd. Zna biti, da g. Kromer kranjski jezik zato zmiraj zagovarja, ker se slovenskega učil ni in ga tudi ne zná. Zato ostajam pri svojem predlogu zastran slovenskega in nemškega jezika. Gosp. Kromer pa še ne dá mirú in dalje ugovarja, da kranjsko ljudstvo slovenski ne razume. Dr. Toman ga zopet zavrne in mu kaže, da se povsod, tudi v ministerskih razglasih in ukazih le o slovenskem, nikjer pa o kranjskem jeziku ne govori, in če vse drugo ne, saj ministerska beseda bode c. kr. sodniškega svetovavca prepričala. To podpira tudi poročnik gospod Ambrož in tako se Tomanov popravek skoraj enoglasno sprejme. Žal nam je bilo, da v današnji seji ni tudi bilo (po bolezni zadržanega) gospoda dr. Bleiweis-a, da bi bil še on dober kos svoje brošure „Slovenski jezik pa kranjska špraha“ gospodu Kromer-j u dostojno razložil. Se vé, da bi mu bil tudi gospod Dežman lahko levite bral kakor jih je leta 1849 izvrstno bral gospodu Rechfeld-u v „Illyr. Blatt“ stran 199. itd. v sestavku: „Dürfen die Krainer ihre Landessprache die slovenische nennen?“ in mu bil po unem izgledu lahko zaklical:

„O bone mi Krommer! quis te malus abstulit error.“

Ker pa gospod Dežman sedanjí ni več tisti, ki je bil leta 1849 in še veliko let pozneje, je molčal danes, in ker je po takem tudi misliti, da ga morebiti ne bo volja podučiti svoje ljudi, ki poduka potrebujejo, na drugi poti pa tudi „Illyr. Blatt“ ni vsakemu pri rokah, naj jim podamo gosp. Dežmanove resnične besede, s katerimi je končal oni sostavek na strani 208. tako-le: „Wenn in den neuesten Zeiten zur Bezeichnung der von bestimmten Volksstämmen bewohnten Gebiete solche Ausdrücke, als: Teutonien, Slavien, Čechien, Magyarien etc., sehr gang und gebe geworden sind, warum sollte ein ähnlicher, die slovenischen Landestheile sehr treffend bezeichnender, nicht auch gebraucht werden? Oder hat etwa der humane Vertove, der schon zu Zeiten der Censur in seiner „Vinnoreja“ öfters diesen Ausdruck gebrauchte, hat Herr Potočnik daran gedacht, ein Reich oder eine Provinz Slovenien zu gründen? Welche Begeisterung hat nicht vor Jahren das an Erhabenheit der Gedanken und Majestät der Sprache bis jetzt unübertroffene Gedicht Koseski's: „Huldigung Slovenias an ihren Kaiser Ferdinand“ unter allen Slovenen erregt! Insbesondere seit jener Zeit wurde das Band der literarischen Wechselseitigkeit unter ihnen fester geknüpft, und ein engerer Wetteifer zur Bildung ihrer Sprache ist nun erwacht. Zwar ertönt auch ihnen, wie überhaupt selbst bei den gerechtesten und billigsten Bestrebungen der Slaven, aus den Pfützen der Journalistik der Unkenruf: „slavischer Separatismus!“ „slavische Culturfeindlichkeit!“ „asiatische Barbarei!“ entgegen. Doch diese unsaubern Helden werden ja von selbst verstummen, ohne dass man sich die Mühe nehmen sollte, sie näher zu würdigen. Wenn jedoch in den der vaterländischen Geschichte gewidmeten Blättern die Parteileidenschaft das Paradeferd eitler Gelehrsamkeit besteigt, wenn statt einer, die Würde historischer Forschungen angemessenen Sprache eine an gemeinen und verdächtigenden Ausfällen überreiche Geschwätzigkeit den Mangel an Logik und Gründlichkeit ersetzen soll, wenn sogar der ehrwürdige, glorreiche Name unserer Väter leichtsinnig in Frage gestellt wird — dann ist es die Pflicht eines Jeden, in dessen Brusttauch nur ein Funke slavischen Ehrgefühls glüht, solche Tiraden in ihrer Blösse darzustellen, selbst auf die Gefahr hin, von sogenannten Gutgesinnten als Zeloten und Wühler verdächtig zu werden.“ Pri §. 5 nasvetuje grof Anton Auersperg, naj se deželni odbor pri oddajanju deželnih služb za 4 ude pomnoži; po dolgi pravdi je bil Auerspergov predlog sprejet. Dr. Toman nasvetuje, naj se ti 4 prisedniki volijo tako, da se iz vsakega razreda poslancov (velikih posestnikov, mestnih in kmetiških) volijo prisedniki; al ko dr. Toman vidi upor zoper predlog svoj, ga umakne raje pred, kakor da bi padel po glasovanju.

15. seja 14. svečana t. l. V tej seji odgovorí cesarski namestnik o interpelaciji zastran vpeljanja porotnic, ter reče, da po vladnih mislih mora poprej kazenski red v državnem zboru zagotovljen biti in postavno moč zadobiti; v tem deželnem zboru tedaj ne bode vladnega predloga zastran porotnic. Ta novica

bo pač osupnila vse, ki hrepenijo po pravem ustavnem življenju. — Gospod Ambrož poročuje dalje službini pravilnik; skoraj vsi š. se brez ugovora sprejmejo. — Za pisatelja sejnih zapisnikov se volita doktor Toman in Dežman. — Prihodnja seja je v četrtek 19. tega mesca, ker pustne dni tudi zbor hoče praznovati.

Dopisi.

Iz Prage 1. febr. — b. — Razne vesti iz raznih slovanskih krajev so nekako oživile zadnji mesec kakor drugod tako tudi tukaj vseh politični svet. Zdaj se je govorilo o Mirku in o strelnicah črnogorskih, zdaj o Srbih in orožju, ki si ga vlada srbska pripravlja. Med tem se začne deželni zbori, in občna pozornost se obrača na-nje; al hipoma vse druge novice potihnejo, ko se začuje bojni krik iz bližnje Poljske, in menda ne bo trpelo dolgo, da se čujejo bojni glasi od druge slovanske strani; že namreč na jugu hrabri narod brusi orožje zoper zatiravca svoje vere in narodnosti. Spomlad utegne po takem viharu biti na severu in jugu. — Radostni smo brali v 7. seji ljubljanskega zbora borbo za ravnopravnost slovensko. Radostni — da rečemo, se morebiti čudite, ker pogube se radovati vendar ni bratovsko? In vendar rečemo, da smo radostni brali „tako“ zmago zoper nas, ker le še več „takih“ zmag nasprotne strani, in zmagala bo pravična stvar slovenska. — Od novega leta sem dobivamo v zlato Prago z „Novicami“ tudi „Naprej“. Radostno srce bije Slovincu, ko vaju brata in sestro zagleda na mizi „u české kóruny“; ker nam prinašata mnogo zanimivih novic iz mile domovine, izmed katerih nas najbolj mikajo razni dopisi o slovenskih čitavnicah; kajti le po teh moramo in moremo na tujem meriti narodno napredovanje, dokler nam je zaprta šola in sodnica. — To pa nas Slovence še posebno veseli, da vidimo, kako pridno čitajo v kavani ne samo Jugoslovani, temuč tudi Čehi naša dva časnika „Novice“, ki so jim že star znanec, in „Naprej“, ktero ime srce ogreva Čehu, ko mu je narodna postala Jenko-tova „Naprej zastava!“ Res! ni ure, da bi človek ne slišal te prelepe popotnice. Zdaj si jo žvižga fantič rokodelc, ko teče po svojih opravkih zdaj, si jo poje kor dijaški ali kor Sokolov, zdaj jo suče berač na orgelcah, zdaj jo prekrasno gode Sokolov godbeni zbor; tudi „Illahol“ — ker ravno govorim o slovenskih pesmah — zapoje marsikdaj kako slovensko: tako so bile naznanjene nedavno „Mila mila lunica“ in „Dve utvi“. „Sokol“ in „Illahol“ sta prva česka národna zavoda, katerim se pridružuje že začasno gledišče — res da majhno, ali prekrasno in praktično izdelano. Pri glumcih bi bilo še mnogo želeti — al pomisliti je, da je začetek. Poslušavcov je pa vselej polno, tako polno, da je komaj prostora za vse. — Časništvo je zadnje čase zgubilo „Pozora“, „Občene listy“, „Kováča“ in zdaj „Brejle“, ki pa mislijo kaj kmali zopet izhajati kot političen list. Zamrl je tudi včeraj vladni „Čas“ — „requiescat in pace!“ mu je dohajalo od vseh strani; — tudi „Humorističský listy“ niso mu zabili postaviti spomina. — Še nekaj! Naprodaj sta tukaj obraza dr. Rieger-a in Palacký-ga, v pravi velikosti, kaj prekrasno podobno izdelana. Prav bi bilo, da bi si ju omislila vsaka naša čitavnica. Naprodaj ste sliki v slovanski bukvarnici.

Iz Istre 28. grudna. Hvala Bogú! goveja kuga je tudi na Grožnjancini jenjala; do 17. p. m. ni nobeno živinče več poginilo; nekoliko sumljivih so sicer še potlej pobili, zdaj pa se ne čuje zlega. — Po besedah volarja Pertičevega so se goveda v hlevu na Škofii okužile. Volar je s še dvema drugima vino v Trst peljal, nazaj gredé je začelo nekoliko deževati; kmeta sta šla

naravnost domú, in njune goveda so ostale zdrave; volar je pa hotel vedriti, zato odklene vola in ju žene v hlev; ker pa nista ne jedla ne pila, ju spet vklene, ko se je enmalo spreletelo, in gré proti domu. Doma oboli eden za drugim; prvega je vzela noč od 22. do 23. listopada, — kam je zginil? še ni dognano! — Kako se je kuga pa v drugo selo zanesla, — ali po vozu, ktereja je posestnik Pertič posodil Kalcinom, da so ž njim vozili, ali pa po pseh, se ne vé. Vrgli so, tako pravijo, crknjenega vola v potok *) in zasuli; psi so pa mrho ovohali, izgrebli in požrli, samo noge so jim ostale, ktere so okoli vlačili in pri hišah popustili. Gotovo je, da so psi odsekane noge vlačili; kdo pa jih je odsekal? Psi, ali kdo drugi? to reč preiskuje zdaj Buljska okrajna sodnija. V Baredinah v soseski Krašica pa po mojih mislih ni bila kuga, čeravno so 14. grudna vola pobili in zakopali, ker v tistem hlevu je bilo še drugih sedem goved, ktere je pa c. kr. deželni živinski zdravnik 22. grudna popolnoma zdrave spoznal. V gradiču Grožnjan **) dozda še ni bilo kuge, bila je le na Grožnjancini v selih Prtici in Kalcini, ktere spadate v faro in županijo Grožnjansko.

V Gorici 12. febr. = Pustne veselice v naši čitavnici grejo popolnoma po godu, kakor sploh vse, česar smo se dosedaj lotili. Posebno pa je spomina vreden veliki ples 8. dne t. m. Izid tega plesa je takošen, da smemo po pravici reči, da zaznamuje zopet važno dōbo v narodnem našem razvitku. Bil je to ples, ki ga je čitavnica ne, kakor druge bolj domače veselice, samo sebi — ampak — naj naravnost rečem — goriškemu mestu na čast napravila. Gledé na posebni značaj, dal bi se morebiti slovanskim plesom na Dunaji nekako primeriti. Skušnja uči, da, kakor „virtus post nummos“, tako meri svet spoštovanje in pravice, ki jih komu privoli, po veljavi, ki jo uni po njegovih mislih ima. Tepta se, kar se ne pozná. Priznana veljava tedaj in spoštovanje, ki se na-njo opira, je edina prava podlaga slovanskim zahtevanjem. Bolj pa, ko drugde mora v Gorici mar biti Slovencom za čast in veljavo pred olikanimi in omikanimi sosedi. Treba je, kadar priložnost nanese, pokazati jim „da smo ž njimi enake vrste in veljave.“ Pokazati pa se dá to na razen način. Izredno sredstvo je tudi ples, sosebn, ako gre za to, da zadbimo veljavo v družnem življenji, v katerem je Slovenec kot Slovenec, še na slabšem, kakor v družih razmerah. Niso še 4 meseci od tega, kar so nas dražili z zabavljico, da izobrazena gospōda, sosebn gospē, bodo se sramovale, hoditi v čitavnico, in glejte, 8. svečana imela je naša v slovenskih barvah krasno in okusno okinčana, čarobno razsvitljena dvorana čast, sprejeti čez 300 oseb brez razločka narodnosti in stanu, v pravem pomenu cvet — „elite“ — goriške gospōde. Bliščoba te vesele družbe je prekosila najdrznejše nade; lišp pa in naprava plesavk je potrdila popolnoma, kar se je že nekoliko tednov poprej zastran priprav po mestu govorilo. Bil je ta ples, ktereja zvedenci ne morejo prehvaliti, v naših družnih zadevah pravi „coup d' état 2. decembra.“ Razun tega ima ta ples še drug nič manj važen pomen. Zginila je namreč po njem megla abotnega suma, ki je našo reč nekako temnila; podrla se je pregraja mrzenja in predsodkov, ki je Neslovence od nas ločila. Imeli smo namreč čast, viditi zbrane krog sebe najslavniše može — urednike in privatnike — našega mesta, deloma same, deloma z družino. Izmed gostov imenujem le višega dvornega mojstra pri tukajšnjem nadvojvodu, razne vojaške načelnike s spodobnim sprem-

*) Hudournik.

**) Grožnjan pravijo Slovenci; Grižnjan pa Lahji in Karnieli.